

Indiánin Kol

Tað var í Amerika í árinum 1795.

Indiánararnir hövdu það ekki ov gott, men teir hvítu spottaðu teir og vóru so óndir, at indiánararnir máttu rýma niðan í tey høgu fjøllini.

Indiánararnir vóru fátækir og tað vóru ikki góðar tíðir at vera barn. Ein smádrongur æt Kol. Hann var sonur høvdingan. Hann líktist pápanum og hevði stóra virðing fyri honum. Kol visti ikki, at handan fjøllini vóru stórir býir og hann visti heldur ikki, hvør munurin var millum gott og ilt. Men tað fekk hann skjótt at kenna.

Tá ið Kol var 11 ára gamal bleiv pápi hansara sjúk, so sjúk, at fekk hann ikki heilivág, doyði hann. Mamma Kol bænaði hann um ikki at fara til tey hvítu, men Kol segði blidliga, men hart: »Góða mamma, um ikki pápi fær heilivág, so doyir hann, og okkara heilivágur er uppi, so eg má fara«. Mamma hansara mussaði hann tá og bað hann ansa væl eftir sær. Kol nikkaði og fór avstað tann langa vegin um fjøllini.

Drongurin væntaði sær ongar trupulleikar at fáa, hann skilti málið, sum tey hvítu tosaðu, tí pápin hevði lært hann tað, og so var hann bert 11 ára gamal, og hvør fór at leggja hendur á ein smádrong?

Kol hevði gingið leingi, tá hann bráðliga fekk eyga á nógvar hvítar menn á hestbaki og allir hövdu teir byrsur. Kol gjørdist bangin og krógvaði seg ímillum træini. Hann taldi hundrad mans, sum allir vóru vápnad. Tibetur sóu teir hann ikki. Drongurin hugsaði heldur ikki um hvønn veg teir fóru, men teir fóru tann vegin, sum gekk upp í fjøllini.

Umsiðir kom Kol til ein stóran bý. Ongantið áður hevði hann sæð so nógvar vakrar lutir. Alt ímillum himmal og jørd var at fáa, men indiánarin hugsaði ikki um tað, heldur fór hann beina kós á eitt apotek. Maðurin á apotekinum hugdi gjølliga at honum og segði: »Veitst tú ikki, litli indiánaradrongur, at ongin av reyðum fólkslagi eiga at koma til tey hvítu at keypa?«

»Men, men pápi mín er deyðasjúk og má fáa heilivág«, segði Kol syrgin.

Apotekarin ætlaði at svara honum og spotta hann, men tá ið hann hugdi í tey bláu, brúnu eyguni á Kol, bleiv hann bliður og segði: »Siga mær skjótt, hvat pápa tínum tørvar, tí eg havi ikki tíð og má skunda mær!« Kol smiltist glaður og skuldi júst siga hvat hann skuldi hava, tá ið keypmaðurin bað hann skunda sær afturum diskun og krógva seg. Sjálvt um hetta undraði Kol, gjørdi hann sum hann var biðin. Hurðin varð upplatin og nakrir mans komu inn. »Ha«, segði ein av teimum, »nú koma hasir forbannaði indiánararnir ikki aftur at arga okkum.«

»Hvat meinast tú við, Peter«, spurdi keypmaðurin bangin.

»Jú, tað sum eg sigi. Vit fóru niðan í fjøllini, har teir búðu og tóku øll børnini frá teimum. So var ein høvdingi har, sum var sjúk, men vit gjørdu honum livið lættari.«

»Hvi... tóku tit børnini frá teimum?« spurdi keypmaðurin.

Peter bleiv óður og segði: »Vit tóku børnini frá teimum, so at menninir ikki skulu koma einaferð afturat og taka okkara kvinnur frá okkum, nú vita teir, at um teir gera tað, so eiga teir ongin børn meira!«

Peter og vinir hansara flentu ein óndan látur og fóru.

Men neyðars Kol teskaði við tárnum í eygunum: »Teir hava dripið elsaða pápa mín, teir

tóku livið av honum, hann sum var so klókur og góður«.

Nú visti litli indiánaradrongur Kol fyrstu ferð, hvat óndskapur var.

Keypmaðurin ætlaði at lata hann fáa tað, hann bað um, men Kol segði: »Eg havi ikki brúk fyri hasum meira, tí hesir óndu menninir hava dripið pápa mín, sum var bestur av øllum!« Drongurin læt hurðina upp og stór tár runnu spakuliga niður eftir kjálkunum.

»Hygg, sært tú handan indiánaradrongin«. Vinur Peter tók í hann og peikaði yvir um gøtuna eftir Kol, har hann gekk.

»Líkist hann ikki høvdinganum?« Peter nikkadi og smiltist.

Á jú, hesin drongurin líktist pápa sínum, men teir ætlaðu ikki at drepa hann, teir hövdu nevnliga brúk fyri onkrum, ið kundi gera tað ringasta arbeiðið heima hjá teimum. Men Kol hevði sæð teir, og nú rann hann sum fyrri livinum frá hesum óndu, hvítu fólkunum. Hann rann so skjótt sum smáu bein hansara orkaðu at bera hann, burtur frá teimum hvítu.

Dagarnir komu og fóru. Av og á tosaði onkur maður um ein litlan indiánaradrong, hann hevði sæð renna onkustaðni ella gráta. Men tey fólk, ið sóu hann, tey gjørdi onki fyri at hjálpa honum.

Kol mintist til nakað, mamma hansara einaferð hevði sagt honum. Hon hevði sagt, at abbi hansara búði í fjøllunum, har sum tað vóru nógvar djór og trø. Hvar var tað nú, hon hevði sagt abbin búði? Á, nú mintist drongurin tað. Tað tók sjei samdøgur at koma haðar og á sjei ynda degnum, tá ið sólin fór niður kom tú til fjøllini og um tú gongur beina kós alla tíðina, so ert tú komin til tann gamla mannin. Og tað var júst tað, sum Kol nú gjørd og um eitt samdøgur fór hann at vera komin til tey høgu fjøllini.

Drongurin vónaði at abbi hansara vildi taka sær av honum og uppala hann, tí hvar aðrastaðni kundi hann vera? Hann visti at hann altið kundi fara til mammu sína aftur, men tað vildi hann ikki, nú pápin var deyður. Hann vildi ikki liva ímillum onnur fólk, ikki nú í hvussu so er, kanska seinni, tá ið tann ringasta sorgin var av.

Myrkrið kom við øllum sínum ljóðum og smádrongurin bleiv bangin. Hann ballaði skinnjakkan fastari um seg meðan hann gekk. Tað var ógvuliga kalt og Kol kendi kavan snikja seg inn um tann heita jakkan og í skinnskógvarnar. Hann fór at gráta. Hetta var alt samalt ov nógvt fyri ein litlan elliða ára gamlan drong.

Hvat var hetta? Bráðliga stóð hann í einum helli. Tá var tað Kol glaður aftur og legði seg trygt at sova.

Hann vaknaði við at okkurt kalt nam við háls hansara. Hann hugdi upp og bleiv ræðsluslugin. Har stóð ein ógíliga stór bjørn og hugdi at honum við stórum eygum. Kol tordi ikki at anda, tordi ikki at svølgja, hann sat sum lamdum og visti ikki hvat hann skuldi gera. Bjørnin snoddaði upp í luftina og hugsu so aftur at honum. Tað var ein bjarnamma og hon skilti ikki hvat hetta »djórið« gjørdi í holu hennara. Hennara ungar og pápin hjá ungnum vóru myrd av einum stórum, hvítum »djóri«, so tá ið hon fekk eygað á tann litla skapningin, kendi hon seg sum mammu, tí legði hon seg við síðuna av »barninum« hjá sær og sovnaði. Men Kol lá stivur av ræðslu og tordi ikki at flyta seg, men so troystur sum hann var sovnaði hann at enda.

Morgunin eftir vaknaði hann og sá tá tveir feskar fiskar liggja á vøllinum. Tá ið hann hugdi upp, sá hann bjørnina hyggja at sær við blíðum eygum og hann skilti, at maðurin var til hansara. Hvat var at gera? Kol hevði ikki hug at eta fiskin ráan, men hann var bæði svangur

og bangin fyri bjørnini, so hann tók knívin og skar. Hann kendi vaml, tá hann koyrði eitt litið petti av fiskinum í munnin, men so ótrúligt tað ljóðar, so smakkaði tann rái fiskurin veruliga væl!

Nú var tíðin komin at fara avstað aftur. Drongurin reisti seg bangin upp og hugdi at bjørnini, men hon gjørdi onki, hugdi bert at honum. Kol fór avstað og út í tað kalda veðrið.

Hann hevði gingið heilt leingi, tá ið hann kendi at onkur var aftanfyrir hann. Tá hann hugdi afturum seg, sá hann bjørnina ganga spakuliga aftanfyrir seg. Kol bleiv tá glaður og veittraði við hondini bjørnina til sín.

Eina løtu seinni gingu ein litil, kaldur indiánaradrongur og ein bjørn sum vóru tey bestu vinir henda kalda vetrardagin.

Kveldið var komið og Kol sá sólina fara niður. Tað var ein ótrúliga vøkur sjón. Hann sá tey høgu fjøllini reisa seg upp yvir øllum. Tað var so vakurt. Kol og bjørnin hövdu gingið leingi og Kol var so móður og svangur, at hann hevði bestan hugin at leggja seg at sova, men hann mátti royna at finna abba sín, so hann helt fram at ganga.

Endiliga fekk hann eyga á royk, sum fann sær leið upp ímillum træini. Tað var eins og roykurin visti dronginum vegin, hann skuldi ganga. So sá hann knappliga ein gamlan mann við stórum, hvítum skeggi høgga brenni.

Kol bleiv so glaður, og smæðin fór hann til mannin, tók hógvuna av høvðinum og segði: »Gott kveld, abbi mín«.

Tann gamli maðurin hugdi gjølliga at honum eina løtu og segði so: »Ert tú sonur elsaðu dóttur mína? Leingi havi eg biðað eftir einum livstekni frá familju mínari«. Abbin tók tvørtur um Kol og græt av gleði, gleði um at hansara abba barn var komið.

Kol segði abbanum hvat var hent við pápa hansara og smáu børnunum. Tann gamli abbin bleiv sorgarbundin um tað. Tó gleddi hann seg um at hava fingið ein ungan drong at passa og uppala sum sín egna son.

Og kanska fór indiánaradrongurin Kol at bjarga børnunum, sum teir hvítu menninir hövdu stolið, hvør veit? Men tað er so ein onnur spennandi søga, sum tit, sum hava lisið hesa søguna, KANSKA sleppa at lesa.

Søga eftir Sólrún Hraunfjörð Njáladóttir
Gjørd: 6. des. 1988.